

7. Ferendovych, M. (2011). Ukrainian singing societies of Lviv and their leaders (1900–1939), *Molod i rynok : naukovo-pedahohichnyi zhurnal Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka* [Youth and Market: Scientific and Pedagogical Journal of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University], Drohobych, no. 2 (73), pp. 145–154. (in Ukrainian).
8. Chupashko, I. (2005). *Aspekty vykhovannia bandurysta-dyryhenta* [Aspects of the education of the bandura-conductor], Lviv. (in Ukrainian).

УДК 787.6/7

Марія Євгенєва

ФЕСТИВАЛЬНО-КОНКУРСНИЙ РУХ БАНДУРИСТІВ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ В СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЯХ

У статті висвітлено передумови виникнення фестивально-конкурсного руху на Тернопільщині. Виявлено форми та способи музикування бандуристів і тенденції їхнього розвитку на сучасному етапі. З'ясовано репертуар, виконуваний під час виступів на фестивалях-конкурсах. Узагальнено кількісний та якісний склад учасників фестивалів бандурного мистецтва на Тернопільщині. Зроблено музикознавчий аналіз репертуару бандуристів та розкрито їхню функцію у концертно-фестивальному русі.

Ключові слова: бандура, фестиваль, конкурс, виконавство, Тернопільщина.

Марія Євгенєва

ФЕСТИВАЛЬНО-КОНКУРСНОЕ ДВИЖЕНИЕ БАНДУРИСТОВ ТЕРНОПОЛЬЩИНЫ В СОВРЕМЕННЫХ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ РЕАЛИЯХ

В статье отражены условия появления фестивально-конкурсного движения на Тернопольщине. Отражены формы и способы музицирования бандуристов и тенденции их развития на современном этапе. Выяснен репертуар, выполняемый во время выступлений на фестивалях-конкурсах. Обобщен количественный и качественный состав участников бандурного искусства на Тернопольщине. Проанализировано музыкальный репертуар бандуристов и раскрыта их функция в концертно-фестивальном движении.

Ключевые слова: бандура, фестиваль, конкурс, исполнительство, Тернопольщина.

Mariia Yevhenieva

FESTIVAL-COMPETITIVE MOVEMENT OF BANDURISTS OF TERNOPIL REGION IN MODERN SOCIO-CULTURAL REALITIES

In the article states that the festivals-contests of bandura art the most often held in Kyiv (International Festival of Kobzar Art named Gregory Kytastyi, All-Ukrainian Open Contest of Bandurist "Kyiv Cup"), in Kharkiv (International Competition of Artists playing on Ukrainian Folk Instruments named Hnat Khotkevich), in Lviv (All-Ukrainian Bandura Contest named Vasyl Gerasymenko, All-Ukrainian Children and Youth Bandura Contest named Yuriy Singalevich), in Lutsk (International Bandurist Competition for Children "Volynskiy Kobzaryk"). In addition to them, festivals-contests of bandura art have become widespread in other regional and district centers of Ukraine. Including: All-Ukrainian festival-contest of performers playing on folk instruments "Providence" in Kropyvnytskyi city; All-Ukrainian festival-contest of kobzar art "Strings of eternity" named Volodymyr Perepeliuk in Vinnytsia; Open Festival-competition of bandura art "Golden

Strings” in Khmelnytskyi; All-Ukrainian Festival of Kobzar Art named Ostap Veresay at the village Sokyrintsy of the Poltava region and others.

Discovered, that until the 1990's Bandura performances of Ternopil region was presented only in the framework of festival-contest competitions of choir collectives. Since the beginning of the 2000's children's contests-reviews take place in Ternopil region annual, where bandura players take part: “Creativity of the young”, “Young Talents”, Regional contest “Hope” among high school students of primary specialized arts schools and secondary schools in Terebovlya. Since 2001 bandurists of Ternopil region have become the winners of the traditional annual All-Ukrainian festival-competition of the Cossack song “Baida”, participation in which involves the performance of Cossack dumas, songs accompanied by bandura, kobza, lyra.

Since the formation of the Ternopil regional branch of the National Union of Kobzars of Ukraine (2002, founders Mariia Yevhenieva, Ivan Vyspinsky, Yuriy Baryshovets) bandura movement in the Ternopil region significantly intensified. Specified that an important event in the development of professional bandura art in Ternopil region was holding the regional festival-competition “Kobza” which was held three times in Ternopil. A program of contestants was consisted execution of an epic work (duma, ballad, kant, psalm), processing of folk song (historical, chumak, cossack, playful) and author's composition (modern, classical instrumental).

It is noted that a notable phenomenon in the musical life of Ternopil region was the All-Ukrainian festival-competition of kobzar art “Silver strings” named Zinovi Shatokalko, which was held on the basis of Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, within the framework of which there were concerts, master classes, lectures by famous masters of bandura art – members of the jury, individual performers and ensemble of bandura players. The competition program has shown a high performer level of the participants – Bandura students of the institutes of arts, musical-pedagogical educational institutions of the III–IV accreditation levels of Ukraine and bandurist students of specialized art establishments of the Ternopil region. The program of the Second Contest “Silver Strings” confirmed the quantitative growth of the participants. In the creative competition took part eight singer-bandourists and four ensembles (two duets and two trios). In the framework of the Second Festival-competition was conducted All-Ukrainian scientific and theoretical conference “Ukrainian Bandura Art: Past and Present”.

Particular attention deserves concert programs of individual performers-bandura players and various ensemble forms, conducting master classes with the participation of leading artists, involvement in the speeches of the leading bandurists-teachers of Ukraine and other countries. Festival-competition movement of bandura players of Ternopil region contributed to the establishment of cooperation of bandurist musicians in the field of performing, pedagogy, solo and ensemble concert practice and the exchange of best works of bandura art, became a beautiful school of performing maturity for many young musicians and served as an incentive for the development of bandura art in Ukraine and abroad.

Keywords: *bandura, festival, contest, performance, Ternopil region.*

Останнім часом заслуговує на увагу вивчення фестивально-конкурсного руху в Україні загалом та регіонального його проведення зокрема. Фестивалі-конкурси бандурного мистецтва найчастіше проводять у Києві (Міжнародний фестиваль-конкурс кобзарського мистецтва ім. Григорія Китастого, Всеукраїнський відкритий конкурс бандуристів “Кубок Києва”), Харкові (Міжнародний конкурс виконавців на українських народних інструментах ім. Гната Хоткевича), Львові (Всеукраїнський конкурс бандуристів ім. Василя Герасименка, Всеукраїнський дитячо-юнацький конкурс бандуристів ім. Юрія Сінгалевича), Луцьку (Міжнародний дитячий конкурс юних бандуристів “Волинський кобзарик”). Окрім них, фестивалі-конкурси бандурного мистецтва поширились і в інших обласних та районних центрах України. Серед них: Всеукраїнський фестиваль-конкурс виконавців на народних інструментах “Провесінь” у Кропивницькому, Всеукраїнський фестиваль-конкурс кобзарського мистецтва “Струни вічності” ім. Володимира Перепелюка у Вінниці; Відкритий фестиваль-конкурс бандурного мистецтва “Золоті струни” у Хмельницькому; Всеукраїнський фестиваль кобзарського мистецтва ім. Остапа Вересая у селі Сокиринці Полтавської області та ін.

Висвітлення фестивально-конкурсного руху на Тернопільщині, який останнім часом набув значного резонансу серед музичної громадськості, власне й актуалізує дане питання і зумовлює необхідність його детальнішого вивчення.

Дослідженням конкурсно-фестивального руху на Тернопільщині частково займалися Марія Євгенєва [7–10], Ірина Гринчук [10], Оксана Герасименко [3], Іван Виспінський [1–2], Дмитро Губ'як [5]. Ці публікації дають лише загальну характеристику мистецьких процесів і є, загалом, публіцистично-декларативними.

Мета статті – проаналізувати фестивально-конкурсний рух на Тернопільщині, зокрема у містах Тернопіль та Кременець у контексті музично-концертного життя України.

До 1990-х років бандурне виконавство Тернопільщини було представлене лише в рамках фестивально-конкурсних змагань хорових колективів як їх складова частина. Зокрема, у 1986 р. започатковано Всеукраїнський конкурс солістів-вокалістів та хорових колективів на здобуття премії ім. Соломії Крушельницької. Учасниками виступів були й ансамблі бандуристів та окремі виконавці. Лауреатами стали: тріо бандуристок Надії Вишневської, Оксани Станкевич, Оксани Мазурик Підволочиської музичної школи (1987, керівник Наталія Волошин), тріо у складі Мирослави Зінь, Стефанії Шимко, Ольги Вальчук Кременецького педучилища (1987), ансамбль бандуристів під орудою заслуженого працівника культури України Володимира Вернея (двічі – 1987, 1988) та тріо за участю Ірини Турко, Оксани Манджай та Людмили Гнатик (керівник – Ірина Турко) Тернопільського музичного училища ім. Соломії Крушельницької (1987).

У 1999 р. започатковано Міжнародний фестиваль-конкурс дитячого та юнацького пісенного мистецтва “Кришталевий жайвір” у м. Тернопіль та Всеукраїнський фестиваль лемківської культури “Дзвони Лемківщини” в м. Монастириська. У Тернополі проводять Міжнародний фестиваль-конкурс духовної пісні “Я там, де є благословення” (започатковано 2010 р.). Лауреатами Першого всеукраїнського фестивалю-конкурсу української народної пісні “Соловейко” стали Марія Іваніцька і зразковий ансамбль бандуристів “Диво-струни” Острівської музичної школи Тернопільського району (2017, керівник Лариса Атаманчук).

Окрім цього, щорічно відбувалися численні районні та обласні огляди-звіти художніх колективів, в яких брали участь представники бандурного мистецтва. Високий рівень майстерності представляли тріо бандуристок за участю Уляни П'юрко, Ірини Гальчак та Оксани Гатали на Міжнародному фестивалі ремесел і фольклору у м. Тернополі (2000) [9, с. 206]. Бандуристка Надія Кулик, заслужений працівник культури України, є багаторазовим переможцем Всеукраїнського традиційного фестивалю лемківської культури “Дзвони Лемківщини” (2008–2017). Ірина Кріль отримала звання лауреата Міжконфесійного конкурсу духовної пісні “Я там, де є Благословення” і Третього обласного фестивалю кобзарського мистецтва “Кобза”, які відбувались у м. Тернопіль (2017). Тріо бандуристок “Стрітення”: Лариса Атаманчук, Ірина Кріль, Марія Євгенєва є лауреатом П'ятого Міжнародного молодіжного фестивалю духовного співу “Кременецькі хорові вечори “AVE MARIA” (2010).

Із 2001 р. бандуристи Тернопільщини стають переможцями традиційного Всеукраїнського фестивалю-конкурсу козацької пісні “Байда”, участь у якому передбачає виконання козацьких дум, пісень у супроводі бандури, кобзи, ліри. Серед них: Струсівська заслужена самодіяльна капела бандуристів України “Кобзар” (2002, 2006), ансамбль бандуристів Тернопільського обласного науково-методичного центру народної творчості (2003, керівник Марія Євгенєва), тріо бандуристок за участю Марії, Богуслави, Христини Простаків (2005), тріо бандуристок “Стрітення”: Лариса Атаманчук, Ірина Кріль та Марія Євгенєва (відзначено іменною бандурою Президента України), яке працювало на базі Тернопільського обласного осередку Національної спілки кобзарів України (2008), тріо “Роксолани”: Віра, Надія, Любов Лобур із м. Зборів (2009) та солісти-бандуристи Марія Євгенєва (2003), Надія Кулик (2003), Дмитро Губ'як (2004), Ольга Кузьмиха (2006).

Від початку 2000-х рр. на Тернопільщині проводять щорічні *дитячі конкурси-огляди*, в яких беруть участь бандуристи. Серед них – “Творчість юних”, “Юні таланти”, Обласний конкурс “Надія” серед учнів старших класів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів і загальноосвітніх шкіл у Теревовлі.

Заслуговує на увагу Обласний конкурс камерних ансамблів “Консонанс”, переможцями якого стали зразковий ансамбль бандуристів “Диво-струни” Острівської музичної школи Тернопільського району (тричі – 2009, 2015, 2017; керівник Лариса Атаманчук), ансамбль бандуристів Кошляківської музичної школи Підволочиського району (2013, керівник Ганна Рогоц), ансамбль бандуристів Кременецької школи мистецтв ім. Михайла Вериківського (2015, 2016, 2017, 2018; керівник Тетяна Новицька).

Бандурний рух значно активізувався з часу утворення Тернопільського обласного осередку Національної спілки кобзарів України (2002, засновники Марія Євгенєва, Іван Виспінський, Юрій Баришовець). Його головними завданнями є: здійснення концертної діяльності, постійне поповнення репертуару бандуристів, надання їм практичної та методичної допомоги у підвищенні фахового рівня, вдосконалення форм пропаганди досягнень кобзарського мистецтва засобами масової інформації, виявлення нових талановитих імен виконавців, пропаганда їхньої творчості шляхом проведення конкурсів, фестивалів [13, с 1–2].

Важливою подією у розвитку професійного бандурного мистецтва Тернопільщини стало проведення Обласного фестивалю-конкурсу “Кобза”, який тричі відбувся у Тернополі. Перший був присвячений 191-й річниці від дня народження Тараса Шевченка (2005), другий – Міжнародному дню захисту дітей (2008). У рамках Третього фестивалю відбулися прес-конференція і гала-концерт.

Конкурсні змагання фестивалів “Кобза” проводили у два тури. Учасники подавали до оргкомітету аудіо- або відеозапис трьох музичних творів. Програма конкурсантів другого туру складалася з виконання епічного твору (дума, балада, кант, псальма), обробки народної пісні (історична, чумацька, козацька, жартівлива) й авторської композиції (сучасної, класичної інструментальної).

Серед переможців – зразковий ансамбль бандуристів “Диво-струни” Острівської музичної школи Тернопільського району (двічі – 2005, 2008), тріо бандуристок “Оріана”: Наталія Гоцик, Неоніла Іваноньків та Юлія Рудницька (2005), володарями гран-прі стали ансамбль бандуристок Тернопільського музичного училища ім. Соломії Крушельницької (2005, керівник Ірина Турко) і народний ансамбль бандуристів “Барви” Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка (2008, керівник Марія Євгенєва) [12, с. 10].

Учасники завершального концерту Першого фестивалю-конкурсу “Кобза” виконували музичні твори: “Заповіт” (музика Гордія Гладкого, обробка Кирила Стеценка) “Рече та стогне Дніпр широкий” (мелодія народна, слова Тараса Шевченка). Пісня “Грай, моя бандуро” (музика братів Богдана та Івана Кравчуків) прозвучала у виконанні Струсівської заслуженої самодіяльної капели бандуристів України “Кобзар” (керівник – заслужений працівник культури Михайло Носатий).

У рамках Першого фестивалю-конкурсу “Кобза” було проведено науково-практичну конференцію “Розвиток кобзарського мистецтва: перспективи та напрями на сучасному етапі”, у якій брали участь бандуристи-виконавці, педагоги вищих і середніх навчальних музичних закладів Тернопільщини й голови обласних бандурних осередків. На конференції розглянуті питання сучасного стану бандуристів та перспективи їхньої діяльності.

Помітним явищем у музичному житті Тернопільщини став Всеукраїнський фестиваль-конкурс “Срібні струни”, проведений на базі Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Поетична назва Першого фестивалю “Срібні струни” визначила склад учасників: виконавці на бандурі, скрипці, цимбалах, котрі виступили як солісти та учасники ансамблів. Конкурсну програму представили 14 учасників-солістів та 10 ансамблів, які виборювали звання лауреата конкурсу I–III ступеня й відзнаки за окремими номінаціями [10, с. 28].

У фестивалі-конкурсі брали участь представники музично-педагогічних факультетів вищих навчальних закладів Києва, Одеси, Львова, Умані, Дрогобича, Луцька, Чернівців, Кременця. Журі конкурсу очолював народний артист України, ректор Львівського державного музичного інституту ім. М. В. Лисенка (нині Львівська національна музична академія) Ігор Пилатюк.

У конкурсних змаганнях брали участь і представники Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка Лауреатами стали: Уляна П'юрко, Оксана Лісовець, тріо бандуристок за участю Уляни П'юрко, Оксани Гатали, Ірини Гальчак й ансамбль бандуристок. Цікавою була їхня конкурсна програма. Зокрема, Уляна П'юрко виконувала композиції “Без тебе день” (музика Оксани Герасименко, слова Ольги Бабій), “Три поради” (музика Ігора Шамо, слова Юрія Рибчинського) та інструментальний твір (“Експромт” Сергія Баштана) у своєрідній інтерпретації [10, с. 28].

Майстерною інтерпретаторкою думового репертуару вирізнялася Оксана Лісовець. У її виконанні прозвучала старовинна козацька дума (“Про смерть козака-бандуриста” (обробка Петра Глушка), романс “Утоптала стежечку” (музика Якова Степового, слова Тараса Шевченка) та інструментальний твір (“Соната”, III частина “Дума”) Миколи Дремлюги [10, с. 28].

Цікавим був репертуар місцевого ансамблю бандуристів (керівники Марії Євгенєва та Оксана Дубас). У його виконанні колоритно прозвучали інструментальний твір “Весняні дзвіночки” (музика Оксани Герасименко) та пісня “На Чорнобиль журавлі летіли” (музика Олександра Білаша, слова Дмитра Павличка). Як гімн природі, красі, коханню прозвучала композиція “Де ти, легінь?” (музика Володимира Костюка, слова Василя Юхимовича). Учасники тріо (Уляна П'юрко, Оксана Гатала, Ірина Гальчак) виконували духовну музику: кант “Ой зійшла зоря” (аранжування для жіночого тріо заслуженого артиста України, доцента Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка Євгена Гунька) та великодню пісня [13].

У рамках фестивалю “Срібні струни–2000” було проведено науково-методичний семінар “Психолого-педагогічні аспекти вдосконалення інструментально-виконавської підготовки вчителя музики”. Автори доповідей висвітлювали питання, пов'язані з теорією та виконавством на кобзах і бандурах. Крім цього, були порушені проблеми психолого-педагогічних підходів та інноваційних методичних аспектів у забезпеченні освітнього процесу вищої школи. Також у центрі уваги учасників конференції було відродження національних традицій у виконавській та педагогічній практиці. Зацікавлення та жваву дискусію викликали повідомлення місцевих науковців на тему “Етапи розвитку Львівської бандурної школи” Марії Євгенєвої і “Школа гри на бандурі Богодухівського братства” Оксани Дубас [10, с. 28].

Упродовж 26–28 квітня 2006 року в Тернопільському національному педагогічному університеті ім. Володимира Гнатюка було проведено Другий всеукраїнський фестиваль-конкурс кобзарського мистецтва “Срібні струни” ім. Зіновія Штокалка [1, с. 6]. У ньому брали участь бандуристи-науковці та бандуристи-виконавці Києва, Львова, Дрогобича, Івано-Франківська, Кам'янця-Подільського, Вінниці, Луцька, Рівного, Одеси, Харкова, Кіровограда, Тернополя, Терехівлі та Кременця [4, с. 4]. Журі конкурсу очолювала доцент кафедри народних інструментів Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка, заслужений діяч мистецтв України Оксана Герасименко. Його членами були: заслужений діяч мистецтв України, керівник капели бандуристів, доцент кафедри народних інструментів Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського Володимир Курач; кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри інструментального виконавства Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка Ольга Лазаревська; асистент-стажист Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка, член Національної спілки кобзарів України Дмитро Губ'як; поет-пісняр, композитор, лауреат міжнародних та всеукраїнських пісенних конкурсів Олександр Смик [11, с. 1].

Другий конкурс “Срібні струни” ім. Зіновія Штокалка проведено у двох номінаціях: соліст-виконавець (співак-бандурист, співачка-бандуристка) й ансамблі малих форм (дуети, тріо). У творчому змаганні взяли участь вісім солістів-бандуристів та чотири ансамблі (два дуети і два тріо) Три дні напруженої, змістовної фестивально-конкурсної роботи завершилися концертами, майстер-класами, лекціями знаних майстрів бандурного мистецтва – членів журі, окремих виконавців і ансамблів бандуристів [6].

Переможцями, крім інших, стали й студенти Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серед них: Олена Цар, Ярина Бінч (обидві з класу

Марії Євгенєвої). Твори, що вони виконували, вирізнялись оригінальною яскравою інтерпретацією та своєрідною переконливою виконавською манерою. Олена Цар презентувала думу-пісню “Кругом неправда і неволя” (музика Галини Менкуш, слова Тараса Шевченка), а Ярина Бінч великодню пісню “Христос Воскрес!” Василя Берладяну-Берладника.

У рамках Другого фестивалю-конкурсу “Срібні струни” було проведено Всеукраїнську науково-теоретичну конференцію “Українське бандурне мистецтво: минуле і сучасність”. Провідною темою на конференції став життєвий і творчий шлях бандуриста Зіновія Штокалка. Серед двадцяти доповідей, присвячених бандурному мистецтву, в шести було висвітлено життєтворчість бандуриста. Зазначимо, що усі вони опубліковані у збірці “Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка та Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Серія: мистецтвознавство” [8, с. 23–28].

Змістовну концертну програму Другого фестивалю-конкурсу “Срібні струни” представили гості фестивалю – тріо бандуристок “Наталки”: Наталя Паславська, Наталя Борух, Наталя Данило Львівської державної музичної академії імені М. В. Лисенка під музичним патронатом Оксани Герасименко, учасниці ансамблю “Оріана” за участю Наталії Гоцик, Неоніли Іваноньків, Юлії Рудницької (м. Тернопіль), сімейний дует “Собор” – Світлана та Микола Чайки, викладачів Кам’янець-Подільського університету ім. Івана Огієнка і народний ансамбль бандуристів “Барви” Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка (керівник Марія Євгенєва).

Окрасою фестивального дійства стали сольні виступи Дмитра Губ’яка. Його концертна програма була складена з музичних творів, виконуваних на різновидах бандур майстра-конструктора Василя Герасименка. Зокрема, на бандурі харківського взірця виконавець продемонстрував кілька творів із репертуару Зіновія Штокалка (“Дума про козака Голоту”, “Невільничий ринок у Кафі” Гната Хоткевича).

Завершився Другий фестиваль-конкурс “Срібні струни” ім. Зіновія Штокалка концертом капели бандуристів Київської національної музичної академії ім. П. І. Чайковського (керівник і диригент – заслужений діяч мистецтв України Володимир Курач). Гала-концерт, урочисте закриття фестивалю-конкурсу “Срібні струни” ім. Зіновія Штокалка записала і транслювала Тернопільська обласна державна телерадіокомпанія.

Неординарним в організаційному відношенні був і Третій всеукраїнський фестиваль-конкурс кобзарського мистецтва “Срібні струни” ім. Зіновія Штокалка (травень, 2011): до журі увійшли викладач Сіднейського інституту музики Лариса Ковальчук-Буряк (Австралія), бандурист, культурний діяч Мирослав Постолян (Великобританія–Україна), бандурист, лауреат міжнародних конкурсів Одеса Георгій Матвіїв (Україна, м. Одеса) [14].

Переможцями Третього фестивалю-конкурсу “Срібні струни” стали окремі виконавці Уляна Перхалюк (клас Дмитра Губ’яка), інструментальний дует Галини Майор (бандура, клас Марії Євгенєвої) і Марії Ілляшенко (скрипка, клас Оксани Михайлюк). Усі вони – представники Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Лауреатів цього фестивалю-конкурсу нагороджено дипломами, грошовими преміями, аудіо-альбомом “Відлуння століть. Бандурист Зіновій Штокалко”.

24–26 квітня 2013 р. на базі Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка був проведений Четвертий всеукраїнський фестиваль-конкурс кобзарського мистецтва “Срібні струни” ім. Зіновія Штокалка. Він засвідчив високий рівень учасників – студентів-бандуристів Інститутів мистецтв, музично-педагогічних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації України та учнів-бандуристів спеціалізованих мистецьких закладів Тернопільської області) [15]. Серед учасників було відзначено тріо бандуристок Кременецької школи мистецтв ім. Михайла Вериківського (керівник Тетяна Новіцька), зразковий ансамбль бандуристів “Диво-струни” Острівської музичної школи Тернопільського району (керівник Лариса Атаманчук), дует бандуристок: Лілія Басіста, Марія Корміло й ансамбль бандуристів Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка (керівник Дмитро Губ’як) [5, с. 154].

У 2005–2006 рр. у Кременці Тернопільської області було проведено два Всеукраїнські духовні фестивалі “Кобзарські сезони Волині”. У Першому взяли участь видатні музиканти-бандуристи – народний артист України, голова Національної спілки кобзарів України Володимир Єсипок, заслужений діяч мистецтв України Володимир Горбатюк, бандурист, лірник, заслужений працівник культури України Едуард Драч, Тарас і Святослав Силенки, студенти Стрітівської вищої педагогічної школи кобзарського мистецтва Богдан Фастівець та Микола Сліпак, тріо бандуристок “Лілея”: Оксана Костанда, Ольга Чуріна, Леся Старенкова з Луцька, а також барди (Василь Жданкін, Віктор Непомнящий).

У рамках цього ж фестивалю відбулися: майстер-клас керівника Ольги Бистрицької з народною самодіяльною капелю бандуристів Кременецького районного будинку культури; вшанування пам'яті видатного бандуриста-педагога, фундатора новітньої Галицько-Волинської школи бандурного мистецтва Костянтина Місевича (вчителя Зіновія Штокалка). Складовою фестивалю були й концерти на П'ятницькому цвинтарі у Кременці та в міському парку культури.

Цікавою й змістовною була також програма Другого духовного фестивалю “Кобзарські сезони Волині” у Кременці. Крім виступів, що відбулися на майданчиках міста, учасники фестивалю відвідали місцевий краєзнавчий музей, де ознайомилися зі старовинними музичними інструментами, серед яких – бандура Костя Місевича. Другий фестиваль, що відбувся у 2006 р., завершився гала-концертом, у якому взяли участь переможці фестивалю-конкурсу “Срібні струни” з Тернополя.

У 2010 р. на базі Центру народної творчості Тернопільщини відбулося святкування 90-річчя від дня народження Зіновія Штокалка. Організовано ряд мистецьких заходів, серед яких презентація книги Олександра Гринька “Повернення із Сибіру” за участю тріо бандуристок “Стрітення”: Лариси Атаманчук, Ірини Кріль, Марії Євгенєвої. В Обласному краєзнавчому музеї було відкрито виставку кобзарського мистецтва, що тривала близько двох місяців. На одному зі стендів висвітлено основні віхи життєтворчості Зіновія Штокалка, представлено сучасні й давні матеріали з історії бандурного мистецтва [9, с. 4]. У гала-концерті взяли участь відомі виконавці та колективи бандуристів з Тернопільської області. Бандурний фестиваль транслювала Обласна телерадіокомпанія.

Отже, всеукраїнські та регіональні фестивалі-конкурси бандурного мистецтва і науково-практичні конференції на їх основі засвідчили тенденції зростання та поширення бандури і кобзи серед широких кіл слухачів. На особливу увагу заслуговують концертні програми окремих виконавців-бандуристів та різних ансамблевих форм, проведення майстер-класів за участю митців бандури, залучення до виступів провідних бандуристів-педагогів України й зарубіжжя. Фестивально-конкурсний рух бандуристів Тернопільщини посприяв налагодженню співпраці музикантів-бандуристів у галузі виконавства, педагогіки, сольної і ансамблевої концертної практики. Він також допоміг обміну кращими надбаннями бандурного мистецтва, став прекрасною школою виконавської зрілості для багатьох молодих музикантів та послужив стимулом для розвитку бандурного мистецтва в Україні й за кордоном.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виспінський І. “Срібні струни” бандури – з посвятою. Фестиваль-конкурс / І. Виспінський // Свобода. – 2006. – № 35 (2037). – С. 6.
2. Виспінський І. Всеукраїнський конкурс “Соломія” / І. Виспінський // Свобода. – 2007. – № 4 (33). – С. 4.
3. Герасименко О. Всеукраїнський фестиваль кобзарського мистецтва імені Костя Місевича в Дубно / О. Герасименко // Бандура. – Нью-Йорк. – 2001. – № 75. – С. 32–34.
4. Гродецька В. Свято бандуристів. У Тернополі відбудеться Перший Всеукраїнський фестиваль кобзарського мистецтва “Срібні струни” імені З. Штокалка / В. Гродецька // Експрес – 2006. – 20–27 квітня. – № 3 (3). – С. 4.
5. Губ'як Д. В. Кобзарство Тернопільщини: соціокультурний аспект / Д. В. Губ'як // Вісник Прикарпатського національного університету. Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ, 2014. – Випуск 28–29. Ч. 2. – С. 151–156.

6. Другий всеукраїнський фестиваль-конкурс кобзарського мистецтва “Срібні струни” імені Зіновія Штокалка. – Тернопіль, 24–26 травня 2006: буклет. – Тернопіль, 2006. – 28 с.
7. Євгенєва М. Бандура у свята і будні / М. Євгенєва // Соломія. – 2013. – № 1 (55). – С. 4.
8. Євгенєва М. Зіновій Штокалко: відоме і невідоме / М. Євгенєва // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Серія: Мистецтвознавство. – № 1 (16). – 2006. – С. 23–28.
9. Євгенєва М. Кобзарська виставка / М. Євгенєва, Б. Близнюк // Соломія. – 2010. – № 2 (43). – 4 с.
10. Євгенєва М., Гринчук І. Фестиваль “Срібні струни” в Тернополі / М. Євгенєва, І. Гринчук // Бандура. – Нью-Йорк, 2001. – № 75. – С. 27–29.
11. Кобзарство Тернопілля. Вісник Тернопільського обласного осередку Національної спілки кобзарів України. Спецвипуск. – Тернопіль, 2006. – 4 с.
12. Музика Н. Спів і плач напівзабутої кобзи / Н. Музика // Подільське слово. – 2005. – 25 березня. – С. 10.
13. Перший обласний фестиваль-конкурс кобзарського мистецтва “Кобза”, присвячений 191-й річниці від дня народження Т. Г. Шевченка: буклет. – Тернопіль, 2005. – 32 с.
14. Третій всеукраїнський фестиваль-конкурс кобзарського мистецтва “Срібні струни” імені Зіновія Штокалка. – Тернопіль, 19–20 травня 2011 року: буклет. – Тернопіль, 2011. – 12 с.
15. Четвертий всеукраїнський фестиваль-конкурс кобзарського мистецтва “Срібні струни” імені Зіновія Штокалка. – Тернопіль, 24–26 травня 2013 року: буклет. – Тернопіль, 2013. – 12 с.

REFERENCES

1. Vypinskyi, I. (2006). “Silver Strings” bandura – with dedication. Festival-competition, *Svoboda* [Freedom], no. 35 (2037), p. 6. (in Ukrainian).
2. Vypinskyi, I. (2007). All-Ukrainian competition “Solomiya”, *Svoboda* [Freedom], no. 4 (33), p. 4. (in Ukrainian).
3. Gerasymenko, O. (2001). Kost Misewich’s All-Ukrainian Kobzar Art Festival in Dubno, *Bandura* [Bandura], New York, no. 75, pp. 32–34. (in Ukrainian).
4. Grodetska, V. (2006), Bandurist holiday. The first Z. Shtokalko All-Ukrainian festival of kobzar art “Silver strings” will take place in Ternopil, *Ekspres* [Express], April 20–27, no. 3 (3), p. 4. (in Ukrainian).
5. Hubiak, D. V. (2014). Kobzarstvo of Ternopil region: socio-cultural aspect, *Visnyk Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu. Mystetstvoznnavstvo* [Bulletin of the Precarpathian National University. Art studies], Iss. 28–29, part 2, pp. 151–156. (in Ukrainian).
6. *Druhyi vseukrainskyi festyval-konkurs kobzarskoho mystetstva “Sribni struny” imeni Zinoviia Shtokalka* (2006) Second All-Ukrainian Zinovii Shtokalko Festival of Kobzar Art “Silver Strings”, Booklet, Ternopil, May 24–26. (in Ukrainian).
7. Yevhenieva, M. (2013). Bandura on holidays and weekdays, *Solomiia* [Salomea], no. 1 (55), p. 4. (in Ukrainian).
8. Yevhenieva, M. (2013). Zinoviy Shtokalko: the known and the unknown, *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka ta Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni Petra Chaikovskoho. Serii: Mystetstvoznnavstvo* [The Scientific Issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University and Petro Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. Specialization: Art Studies], no. 1 (16), pp. 23–38. (in Ukrainian).
9. Yevhenieva, M. and Blyzniuk, B. Kobzar Exhibition (2010). *Solomiia* [Salomea], no. 2 (43), p. 4. (in Ukrainian).
10. Yevhenieva, M. and Grynchuk, I. (2001), Festival “Silver Strings” in Ternopil, *Bandura* [Bandura], New York, no. 75, pp. 27–29. (in Ukrainian).

11. *Kobzarstvo Ternopillia. Visnyk Ternopilskoho oblasnoho osередku Natsionalnoi spilky kobzariv Ukrainy. Spetsvyypusk* (2006) [Kobzarstvo of Ternopil. Bulletin of the Ternopil regional branch of the National Union of Kobzas of Ukraine. Special issue], Ternopil, 4 p. (in Ukrainian).
12. Muzyka, N. (2005). Singing and weeping the half-forgotten kobza *Podilske slovo* [Podillya word], March 25, p. 10. (in Ukrainian).
13. *Pershyi oblasnyi festyval-konkurs kobzarskoho mystetstva "Kobza", prysviachenyi 191-y richnytsi vid dnia narodzhennia T. H. Shevchenka: buklet* (2005) [The first regional festival-competition of kobzar art "Kobza" devoted to the 191st anniversary of the birth of T. Shevchenko] Booklet. (in Ukrainian).
14. *Tretii vseukrainskyi festyval-konkurs kobzarskoho mystetstva "Sribni struny" imeni Zinoviia Shtokalka. – Ternopil 19–20 travnia 2011 roku* (2011) [Third All-Ukrainian Zinovii Shtokalko festival-competition Art "Silver String". Ternopil May 19–20, 2011] Booklet. (in Ukrainian).
15. *Chetvertyi vseukrainskyi festyval-konkurs kobzarskoho mystetstva "Sribni struny" imeni Zinoviia Shtokalka. – Ternopil 24-26 travnia 2013 roku* (2013) [The fourth all-Ukrainian Zinovii Shtokalko festival-competition of kobzar art "Silver strings". Ternopil May 24-26, 2013] Booklet. (in Ukrainian).